

بنام کردستان بزرگ

Under Name of Great Kurdistan

دوستان عیب کنندم که چرا دل به تودادم!
باید اول به توگفتن که چنین خوب چرایی؟

کرد

سخنرانی: پروفسور: مینورسکی

سال 1915

مترجم: حبیب اله تابانی

گرد آورنده: سرهنگ چیا

توجه!

کتاب "کرد" که حاوی متن سخنرانی **پروفسور مینورسکی**، ولامیرفئو- دوروویچ، 1877 - 1966 Minorskii, Vladimир Feddorovich محقق و دانشمند شرق شناس روس است. که در گنگره شرق شناسان روسیه در سال 1915 میلادی ایراد شده که وی در آن در باره **کردها** صحبت کرده است، و به تفصیل جنبه های گوناگون: وطن، نژاد و کردها را تشریح کرده است. این کتاب را من از راه سفارشی ئیمیلی به کتابخانه های سراسری سوئید در باره تالیفات **مینورسکی** راجع به (کرد و کردستان) دریافت کرده ام. لذا بجهت محدودیت زمانی درامانت گرفتن آن تصمیم گرفتم که: آنرا در کنار و همزمان با کتاب "کرد و کردستان" اثر: **واسیلی نکیتین** که قبلا بخشهایی از آن را پخش و با آن آشنائی دارید، متن این سخنرانی را نیز که حاوی 65 صفحه است، برای آگاهی و دانش بیشتر علاقمندان به شناخت تاریخ: (ملت کرد) پخش نمایم.

لیکن! اینکار: یعنی پخش این دو اثر تاریخی همزمان اگر نه کار مشکل، لیکن کار ساده ای هم نیست. منظورم اینست!

1 - مستلزم صبر و شکیبایی شما عزیزان . . . و بویژه، الزام و تعهد اخلاقی - و ملی به خودتان در مطالعهء دقیق مفاد و متون هر یک از این آثار تاریخی در بارهء : ملت بزرگ و گمنام کرد. و این تنها پاداشی خواهد بود که من در این باره از شما انتظار آن را دارم. **زیرا!** اگر ندانیم که کی بوده؟ . . . و کیستیم؟، گفته ها، نوشته ها و عملکردهایمان در این مورد شکل و محتوای مستند - و تاریخی نخواهند داشت و در چنین حالتی است که مفهوم: **چه باید کرد....؟**، همچنان لاینحل و بی جواب مانده - و خواهد ماند. (توانا بود هر که دانا بود)!

2 - احساس تعهد: (ملی و انقلابی) من "چیا" در پیگیری به پخش تدریجی و مداوم این دو اثر تاریخی است.

وطن کرد و جغرافیای سرزمینهای آنان.

برای اینکه جغرافیای این ناحیه از آسیا را که متعاقباً از آن سخن خواهیم گفت به خوبی مشخص نماییم، لازم است که اول از دو خصیصهء درهم پیچیدهء این ناحیه صحبت شود، که آنهم :: کوهستانهای آارات و کانال خلیج اسکندرون می باشد. در قسمت پائین آارات و درفاصلهء بیش از هزار فرسخ: (حدودشش هزار کیلو متر) برشته کوههایی بسیار منظم از شمال به جنوب (مینورسکی آن را از بالا به پایین مینویسد) کشیده شده اند که کاملاً در هم رفته و بهم بافته شده اند.

همین کوه ها، کوههای فرعی دیگری نیز در اطراف دارند که بسوی جنوب شرقی (خلیج فارس) سرازیر شده اند.

قسمت اول این کوهستانها که بنام کوههای مرزی ترکیه و عراق معروف اند، منطقه را به دو بخش تقسیم می کند که دریاچه های وان و ارومیه در دو سوی آن قرار دارند. قسمت دوم آن نیز به پایین خزیده و به مرز ترکیه و ایران میرسد. این کوه ستانهای مرتفع نیز بین دو منطقهء کوهستا- نی ایران نین النهرین (مزوپتامیا) قرار می گیرند که نام قدیمی آن "زاگروس" می باشد.

کوههای آغری یا آگری داغ از آرارات بسوی جنوب کشیده میشوند و ادامه اش پس از قفقاز جنوبی از رشته کوههای ارمنستان جدا شده و دوباره به آغوش آن بر می گردند. پس از مسافتی کوتاه در قسمت فوقانی آن رشته جبال "توروس" که سر چشمه و منقسم آنها در ریای سرخ و ناحیه بین دو حوضه اند، دیده می شوند.

اما تمام این رشته کوهها روی به سوی شمال شرقی دارند و از سه جهت کشیده می شوند که عبارتند از: رشته شمال شرقی، رشته میانی و رشته "توروس". در ارمنستان سفلی این کوهها تا قارص و ماکو و آرارات ادامه می یابند سرچشمه فرات در لابلاهای همین کوهها و دره ها، از پیوستن آنها با رشته کوههای "آنتی توروس" تشکیل می شود و حوضه های دو گانه آن بشرح زیر، ایجاد می گردد.

1 - حوضه مرادسو: که از نزدیکی های آرارات و دره "آلاشگرد" آغاز می شود.

2 - حوضه قره سو: یا فرات که آنهم از ناحیه ارض روم سرچشمه می گیرد. سر چمشه رودخانه "آراز یا ارس" از میانه این دو حوضه و از سلسله کوههای "بن گول" است که به صورت پیچ در پیچ رو به بالا ادامه می یابد، در صورتی که "مراد چای" و "فرات" از همان آغاز روی به جنوب غربی دارند. مراد چای وقتی به حوالی سرچشمه های دجله میرسد چون قادر به بریدن دیواره تنگ مسیر خود خود نیست، در بستر دره ها به مسیر خود ادامه و در نزدیکی "خربوت" به رودخانه نه (قره سو) می ریزد. پس از همراهی این دو رود است که بزرگترین رودخانه خاورمیانه، یعنی ((فرات)) تشکیل می شود: (بطول 2670 فرسخ یا بیش از 16000 کیلومتر). فرات رو به مدیترانه به راه ادامه می دهد ولی کوههای "آنتی توروس" جریان آنرا بسوی جنوب غربی قطع کرده و بسوی جنوب شرقی اش هدایت می کند و سرانجام به خلیج فارس منتهی می شود.

رشته جبال دوم که رو به جنوب شرقی (اسکندرون) دارد و ادامه آن به کوههای شمال سوریه متصل می شود، بنام رشته جبال "توروس" معروف است. این رشته به صورت مستقیمی به شرق ادامه پیدا می کند و در حوالی دریاچه "وان" یک رشته از آن جدا شده و به شمال روی می آورد ولی خود رشته توروس از مسیر جنوب شرقی، دریاچه را ترک کرده و به مرزهای ایران در حوالی "قطور" (شمال دریاچه وان) نزدیک میشود و بدینسان گودال دریاچه وان را در قسمت فوقانی از "ایی یا زاب" بزرگ جدا میکند. این رشته رو به جنوب ادامه می یابد که حاصل

آن دو رشته کوه مرتفع جدید است که در قسمت فوقانی، رودخانه دجله را در آغوش میگیرد و رو به جنوب شرقی، به راه خود ادامه میدهند اما رودخانه دجله قبل از آنکه به جلگه برسد، قسمت کوچکی از فرات را به خود جذب می کند.

کوهستان " **جودی** یا **گودی** " که در کنار چپ دجله قرار دارد، منشاء داستان پهلوی گرفتن کشتی نوح در میان ملل مشرق شده است. ولی رشته کوههای " **جوله مرگ** " که از آن کوهها مرتفع ترند، در ساحل راست دجله و زاب بزرگ قرار دارند که قبل از آنکه به قسمت های علیای دجله برسند. برگشته و در ناحیه میانه به دجله می رسند.

اگر قسمت های علیای حوضه فرات و ناحیه فرات و ناحیه دریاچه وان (**دریاچه ارمینه قدیم**) برای کردها و اجتماع آنان سرزمینی کهن و قدیمی است، اما به نظر من (**مینورسکی**) سرزمینهای پایینتر سلسله **جبال تورس** و کرانه های چپ رودخانه دجله، یعنی سرزمین های خربوت، بوتان و زاب علیا، در زمانی از تاریخ که بررسی شود، اولین وطن برای کردها است. و اگر بخواهیم از همان آغاز تاریخ وطن اصلی کردها را مورد بحث قرار دهیم، باید به نواحی جنوب شرقی، شرق و جنوب روی آوریم و بدانیم این سه منطقه در جهت فوق، میهن کردها است. در این ناحیه است که سلسله جبال سر به فلک کشیده ارمنستان و کردستان ترکیه و کوهستان های غرب ایران را می توانیم نظاره کنیم.

قوم کرد امروز در سرزمینهای وسیعی زندگی می کنند. از مرزهای ترکیه و ایران گرفته تا آارات و از مرزهای ما (منظور روسیه است) گذشته و به قفقاز می رسند. در تمام این کوهها، کردها با ارمنیان و آشوریان زندگی می کنند و مرز شمالیشان در ترکیه، درحوالی ارض روم، بپایان میرسد.

در قسمت جنوب، کردها نواحی وسیعی را اشغال کرده اند و در غرب نیز فرات و یا قره سو مرز آنها را می سازد. با اینهمه کردها آنجا هم متوقف نشده و به اعماق آسیای صغیر رخنه کرده اند. علاوه بر تسلط بر ناحیه شرق سیواس، تا حدود **قو- نیه کلیکیه** هم اجتماعات پراکنده ایجاد کرده اند و بدین ترتیب به سواحل دریای مدیترانه رسیده اند. اما چنانکه اشاره شد، مرکزیت سازمان یافته کردها در چند ناحیه است که ذیلا به آنها اشاره می شود:

روسیه: کردها در این منطقه در ناحیه " اریقان = اریک خان" در آن قسمت که به آرارات می رسد، زندگی می کنند. البته در نواحی دیگری هم هستند مثل اطراف " اردهان"، " قاقزمان" ناحیه " قارص" و نیز " زنگه رو" و " جوانشیر" همچنین " آرش" و " جبریی ل" که در ناحیه " الیزابت پل" قرار دارند (لازم به تذکر است اغلب به غلط، مردم این نواحی را (جبریی ل و آرس) را جزو کردها به حساب نمی آورند.

کردهای نواحی اریقان و قارص در سال 1910 یکصد و بیست هزار نفر بوده اند که بیست و پنج هزار آنها را یزیدی نوشته اند.

کردهای ایران: کردها در تمام مناطق کرمانشاهان و کردستان سنه (سنندج) واکثر نواحی گروس و قسمتی از آذربایجان و تمام منطقه مهاباد (سابلان) و جنوب دریاچه ارومیه و غرب رودخانه (تاتائو = تتهو = سیمینه رود) و نواری که در مرز ترکیه کشیده می شود (جنوب ارومیه و سلماس و خوی و ماکو) سکونت دارند و کهن ترین مردمی اند که در این نواحی شناخته شده اند و فکر می کنم باز ماندگان واقعی مادهای قدیم می باشند.

کردهایی که در جنوب شرقی ساکنند، (کرمانشاهان و ایلام - مترجم) در زبان و آیین با جماعت هم نژاد خود، فرق دارند و خود را جدا از آنها میدانند (مردم شیعه و علی الهی اند)، ولی در این نکته اصرار دارند که با کردهای دیگر از نظر نژادی و قومی فرقی ندارند و از یک ملت اند.

در مورد ارتباط اینها با قسمت های شمال ایران، باید گفت شود که در قرون اولیه میلادی " سلماس" منطقه کردنشین و خودمختار بوده و آرامنه آنجارا " کورتچیا" که همان کردستان است می خوانده اند. اما در قسمت های جنوبی دریاچه ارومیه، کردها در این اواخر در این ناحیه سکونت اختیار کرده اند و در منطقه مهاباد یا سابلان، هنوز اسامی ترکی بر روی آبادیها و بجای مانده است. علاوه بر اینها بخوبی معلوم شده که اسامی اولیه اینها (کردهای مگری) که از اقوام قبیلله با- بان سلیمانیه بودند. در زمان فرمانروایی آق قویونلو - و قره قویونلوها یعنی در حدود قرن پانزدهم میلادی صورت گرفته است و این نواحی که از آنها صحبت کردیم وطن اصلی کرد را تشکیل می داده اند.

در ایران کردها در نواحی پراکنده ای زندگی میکنند مثلاً در خراسان "شادیلی ها" در نواحی شمال و در قزوین: "امیرلوه‌ها" و در اطراف شیراز: "گالون عبدها" که نادرشاه در سالهای 1736 - 1747 میلادی به زور آنها را کوچانده است.

کردها ترکیه: کردها از همان ابتدا بصورت مجتمع در مناطق جنوب و شرق و جنوب شرقی ترکیه سکونت دارند و این در حالیست که ناحیه بین تبلیس و وان را بیشتر آرامنه اشغال کرده اند، چیزی در حدود 60 تا 70 درصد جمعیت آن، باید اضافه کرد که اینها (آرامنه) نیز وابستگی دیرینه به حواشی دریاچه وان دارند، اما تمام رشته های وابسته به رشته اصلی که رو به مرزهای ایران دارند و نیز اکثر نواحی کوگستانی، در هر دو طرف مرز، روستاها اکثرشان کردنشین می باشند.

در جنوب ناحیه ای بسته در "جوله مرگ" هم گروههای آشوری زندگی میکنند. اما در هر حال دو منطقه دیاربکر و خربوت هم اکثریت را کردها تشکیل میدهند. شهر جزیره که جاو منطقه دیاربکر است و قسمت علیای حوضه دجله (ناحیه بوتان) مهد و گهواره کرادان شناخته می شود. و معتقدند که کردها از آن نواحی پراکنده شده و گسترش یافته اند و از همین ناحیه هم اکثریت قیام های ملی کردان آغاز شده است.

اینجا لازم است گفته شود که در آن قسمت که به ناحیه خوبوت ارتباط دارد، یعنی "درسیلم" که بین دو قسمت از حوضه آغازین فرات قرار دارد. کردها حدود 8/1 مردم ناحیه را تشکیل می دهند (البته زمان نوشتن رساله در قبلا از 1915 میلادی مترجم) و چون دارای آیین بخصوص (علی الهی) هستند و زبانشان "زازا" است عده ای چنین تصور کرده اند که اینها کرد نیستند که بنظر من: (مینورسکی) تصور غلطی است، زیرا زبان کمردی هم مثل خیلی زبانها تلفظ و گویش های مختلفی دارد و در سایر نقاط کردستان هم هستند کسانی که پیرو عقیده " علی الهی " میباشند.

برای نشان دادن مناطق کردنشین ترکیه بهترین نقشه، نقشه معروف موجود در کتابخانه اعضای انجمن سلطنتی بریتانیا و نیز نقشه (سرمارک سایکس) می باشد که یکی از شاهکارهای نقشه برداری برای کردها، بخصوص کردهای ترکیه به حساب می آید.

اطلاعات و سرشماری های دیگری نیز هستند که در باره ارمنی ها و کردها و دیگر

ساکنان منطقه در اطلاعیهء رسمی وزارت خارجه منتشر شده است که برای مراجعه و کسب اطلاعات بیشتر مفیدند مثل اصلاحات در (ارمنستان 1915).

ادامه دارد: (تاریخ کرد).

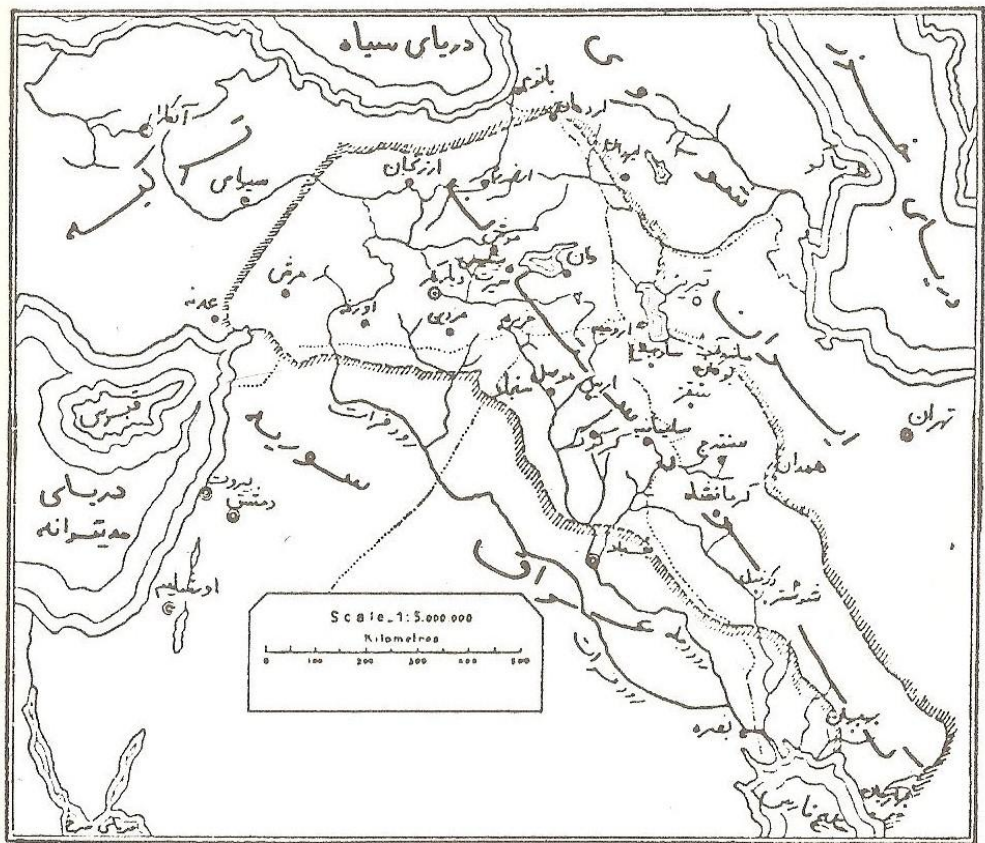
Chia.rabii@yahoo.com

23-12-2009

مالمو سوئید

2009-12-2

مالمو سوئید

کردستان نقشه عرضه شده به کنفرانس سانفرانسیسکو (۱۹۴۵)

سخنرانى پروفيسور مينورسكى